СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 49. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 14-го березня 1944. No. 49. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, March 14, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПОСТІЙНЕ ЗБЛИЖЕННЯ МІЖ СТЕЙТАМИ, КАНАДОЮ ТА АВСТРАЛІЄЮ

НЮ ЙОРК. — Канадійський посол до Злучених Держав Лейтон МекКарті заявив, що зближення, до якого прийшло між Стейтами й Канадою вчасі теперішньої війни буде постійне. Теперішня катастрофа тісно звязала населення обидвох держав, а також довела до приязнішого зближення з населенням Великої Британії. Внаслідок цього можемо тепер глядіти з більшим довірям у післявоєнну майбутність, ніж колинебудь давніше. — Такі думки виявив МекКарті у найновішім числі журнала „Інтернешенел Консилейшен", що його видає Фонд Карнегія для Міжнародного Миру. — В тому самому журналі є теж стаття радника австралійського посольства у Вашингтоні Дж. Б. Бригдена із заявою, що Злучені Держави повинні обняти після війни провід у торговлі та інших економічних справах, а за ними піде Австралія, бо ця країна вже вчасі війни навязала тісніщі взаємини зі Стейтами.

ЗАКИДАЮТЬ КОМУНІСТАМ СПІВПРАЦЮ З ТАМАНІ ГОЛ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок розламу між двома крилами в Американській Партії Праці приходить до виміни гострих арґументів та важких закидів між одною й другою ґрупою. Провідник правої ґрупи Дін Алфанґе висловив погляд, що його противник, конгресмен Віто Маркантоніо, працює для перемоги при нюйорських міських виборах спільної коаліції, складеної з фахових політикерів в Тамані Гол, комуністів і відземного світу.

ЗУДАРИЛИСЯ ДВА КОРАБЛІ, МАЙЖЕ ВСЯ ЗАЛОГА ЗГИНУЛА.

НЮ ЙОРК. — Два тижні безупину вибухали военні матеріяли на торговельному кораблі Дж. Пінкні Гендерсон, коли він зударився з другим кораблем-тенкером Дж. Г. Сініором. Тенкер був переповнений октановою газоліною. Небезпека була така страшна, що впродовж цілого часу, як вибухали матеріяли на Гендерсоні, не можна було навіть спустити рятункових лодок. Отже ледви 3 члени залоги вирятувалися з Гендерсона, а 6 із Сініора. На Гендерсоні було 72 члени залоги. Корабель повернувся до нюйорської пристані для направи, бо спід корабля остався цілий.

НІМЕЧЧИНА ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ВЖЕ ДО ТРЕТЬОЇ ВІЙНИ.

ВАШИНҐТОН. — Французькі підземні організації, які стоять у порозумінню з Аліянтами, призбирали цілу низку доказового матеріялу на те, що теперішня Німеччина вже приготовляється до наступної війни, яка може вибухнути повновно впродовж 25 літ після теперішньої. Французи пильно слідять за німецькими урядовими публікаціями, висловами поодиноких державних мужів та ґенералів і на підставі такого матеріялу доводять, що німці свідомі своєї прогри в теперішній війні; що вони хочуть тепер так ослабити цілу Европу, щоб вона не могла нікому опертися; що вони призбирають добичу з теперішньої війни в невтральних краях, щоб ніхто не міг Німеччині закинути багатства; і що вчасі наступної війни німці заберуть все нагромаджене тепер добро невтральним краям і відразу будуть мати потрібні припаси до ведення війни.

ЗЕМНОГО ОЛІЮ СТАНЕ ЩЕ НА 1,000 ЛІТ.

НЮ ЙОРК. — На річних зборах Інституту для Топлива Олієм здавали звіт знавці-геольоги й доказували, що припаси земного олію на цілому світі такі великі, що нема чого побоюватися за його недостачу. Треба лише вміло його експльоатувати. Песимісти висловлювали погляд, що в найгіршому випадку нафта в землі вичерпається щойно в 2,875. році, а реалісти кажуть, що аж в році 3,300 нашої ери вичерпаються цілковито джерела нафти.

ПЕТРИЛО ПОТЕРПІВ ПОРАЗКУ.

НЮ ЙОРК. — Предсідник Американської Федерації Музик Джеймс С. Петрило потерпів першу рішаючу поразку. Він здавна станув на тому становищі, що члени його юнії, тобто фахові музики, не сміють грати без його дозволу для ніяких підприємств, що виробляють фонографічні плити. Спеціяльна комісія Военної Робітничої Ради передискутувала всесторонно цю справу і видала рішення двома голосами проти одного, що члени мають право самостійно найматися на роботу до підприємств фонографічних рекордів і тому можуть змісця вернутися до праці.

Сенатор подає плян Злучених Держав Европи

СИНСИНАТІ (Огайо). — У своїй радіовій промові виявив сенатор Буртон К. Гвілер свої погляди на післявоєнний стан Европи. Три провідні держави, казав Гвілер, тобто Америка, Англія й Росія, не всилі завести в Европі такий лад, щоб віддавав цілу Европу Росії, навіть після знищення сили Німеччини. Яких 350 міліонів населення неросійської Европи, найдуть ще тільки енерґії, щоб установити життя на свій лад. Отже, щоб довести до постійного миру в Европі, треба довести до створення Злучених Держав Европи. Першим кроком до цього є втримати в незалежности Балтійські держави й інші держави на полудне від них аж до Еґейського моря і зорґанізувати їх як цілість. — Другий крок — обмежити впливи Німеччини в Західній Европі і створити федерацію на лад Швайцарії, отже на підставі цілковитої рівности держав і людської свободи. Загалом не можна станути на засаді, каже Гвілер, що держави поза межами Росії це якась порожнеча, з якою можна робити, що хто хоче, тобто, що їх можна довільно перепродувати, ділити або призначувати як сферу впливів великим державам.

ПОЗИЧКИ ЛЕНД-ЛІЗУ ДОСЯГАЮТЬ СУМИ 20 БІЛІОНІВ

ВАШИНҐТОН. — Початково незначні позички з фонду Ленд-Лізу, які мали на цілі посилити армію й засобиАліянтів для ослаблення сили нашого ворога дійшли тепер до великих розмірів. Чужинний Економічний Адміністратор Ліо Т. Кравлі виявив, що ці позички досягнули суми $19,986,000,000 упродовж 33 місяців, тобто від березня 1941 р. до 31. грудня 1943 р. Саме тепер припадає третя річниця започаткування Ленд-Лізу.

МОБІЛІЗУЮТЬ ОПІНІЮ ЗА СТВОРЕННЯ ПОСТІЙНОГО МИРА

ВАШИНҐТОН. — Ґрупа сенаторів, під проводом демократа Елберта Тамеса і републиканця Ворена Остена, розпочала аґітацію за „зведення до спільного знаменника" всіх поглядів, що зміряють до створення постійного миру після теперішньої війни. До людей, котрі досі висловили свої способи на заведення миру, зараховують: Віцепрезидента Волеса, бувшого президента Гувера, Вендела Вилкія, сенатора Тефта, бувшого ґубернатора Стасена з Минесоти і президента Рузвелта.

Аліянти беруться до Ірляндії

ЛОНДОН. — Американський уряд зажадав від уряду Ірляндії закрити японські й німецькі дипльоматичні представництва, бо вони ведуть шпиґунську акцію проти аліянтських военних сил. Він висказав теж надію, що Ірляндія зірве дипльоматичні звязки з Японією й Німеччиною.

Валера, ірляндський президент, відмовився вволити волю американського уряду, заявляючи при тому, що це неправда, немовби японські й німецькі представники в Ірляндії займалися шпиґунством. Він сказав, що, якби він вволив волю Америки, то зробив би перший крок до війни й зрадив би інтереси й невтральність Ерану.

У відповідь на цю заяву Ірляндії Британія закрила ірляндсько-британську границю для руху пасажирів. На будуче, через неї будуть могли переїзджати тільки особи, звязані з военними потребами.

ПАПА АПЕЛЮЄ ДО ВОЮЮЧИХ СТОРІН ЩАДИТИ РИМ

БЕРН. — Папа Пій II. видав заклик до воюючих сторін не вживати Риму як побоєвища. Заклик був частиною промови до великої товпи, зібраної на площі Св. Петра в Ватикані.

ЗАСУДЖЕНО НА СМЕРТЬ БУВШОГО МІНІСТРА ЯК ЗРАДНИКА

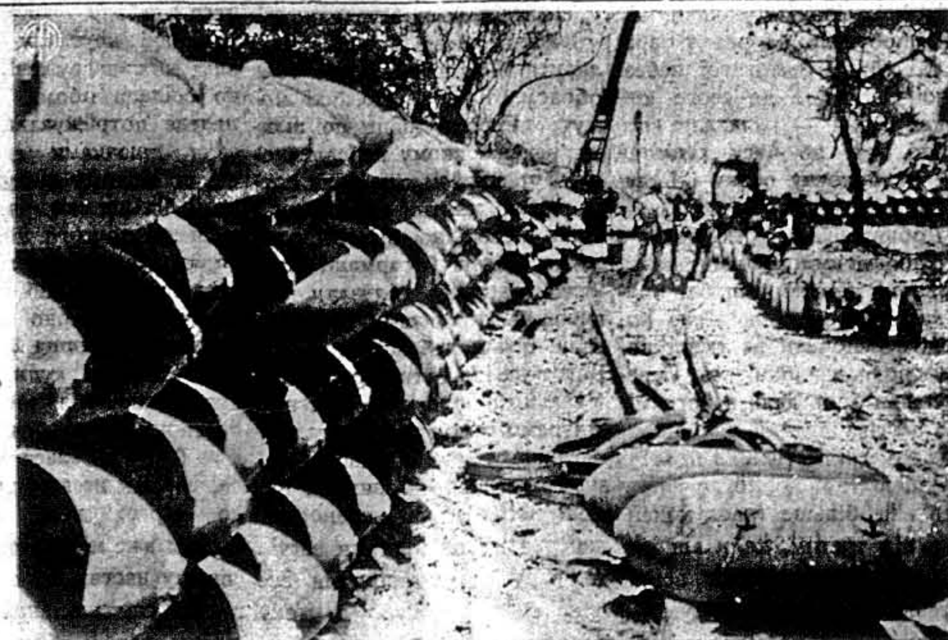
АЛЖІР. — Спеціяльний військовий суд виніс присуд смерти за зраду проти Пієра Піше, бувшого міністра промислової продукції й нутрішніх справ в уряді в Віші. Засуд видано не за його діяльність у тому уряді, але за його звязки з німцями ще до упадку Франції.

ЮГОСЛАВСЬКИЙ АМБАСАДОР ЗАКИДУЄ СВОМУ УРЯДОВИ ЗРАДУ

МОСКВА. — Сіміч, югославський амбасадор до советського союзу, помістив у „Праві" і „Червоній Звізді" заяву, в котрій клеймує югославський уряд на вигнанню, на чолі котрого стоять король Петро й премієр Пуріч, як зрадників, які першкаджають визволенню Югославії з німецького ярма. Заяву підписав теж полковник Лозіч, військовий аташе югославської амбасади в Москві. Оба підписані заявляють, що вони зривають усякі звязки з урядом короля та приєднуються до югославських партизанів маршала Тіта.

ПРОТИБРИТІЙСЬКІ ЗБОРИ В НЕАПОЛИ

НЕАПОЛЬ. — Коло 7,000 осіб узяло участь у масовім вічу, скликаному для протесту проти заяви Чорчила в користь італійського короля. Саля була декорована італійськими й червоними прапорами та одним американським прапором; не було ні одноо британійського. Бесідники клеймували короля як зрадника краю. Віче влаштовано як демонстрацію проти віча монархістів; на те останнє прийшло так мамо учасників, що бесідники не мали до кого говорити.

„МЕДИЦИНА" ДЛЯ ЯПОНЦІВ.—Ці бомби, з яких кожна важить пятьсот фунтів, нагромаджені на Маршальських Островах. Це муніція для американських бомберів, що атакують японські позиції. Незабаром дістане ту „медецину" Токйо, стол. Японії.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПЕРЕТИНАЄ ЗАЛІЗНИЦЮ ПРОСКУРІВ-ГУСЯТИН

ЛОНДОН. — Червона армія наступає на німців на різних секторах. На Україні наступають на них три армії, з котрих одна перетяла залізницю з Проскурова до Гусятина й наблизилася на 50 миль до румунської границі. Тактика червоної армії на Україні має видно на цілі заставити німців відступати через Румунію.

У полудневій Україні червона армія заняла Берислав, на Миколаївщині.

За останніми донесеннями, в Тернополи ще йдуть на вулицях завзяті бої.

ЧЕСЬКИЙ УРЯД ВЗИВАЄ ЧЕХІВ ДО ПАРТИЗАНКИ.

ЛОНДОН. — Зогляду на те, що червона армія находиться вже 120 миль від границі Чехословаччини, чехословацький уряд на вигнанню видав до чехів радіовий заклик взятися до енерґійної боротьби проти німецької окупації. Уряд закликає чехів не боротися одинцем, але боротися зорґанізовано: творити національні комітети й формувати повстанські відділи. Уряд ґарантує чехам доставу достаточної кількости зброї.

ЕВАКУАЦІЯ РИҐИ.

СТОКГОЛЬМ. — До часопису „Алеганда" доносять про евакуацію цивільного населення з балтійського порту Риґи. Мовляв, порядок удержують німецькі вояки й лотиські добровольці.

Донесення додає, що кількох лотишів убито за грабіж підчас евакуації.

АМЕРИКАНЦІ ЗАНЯЛИ ЧЕТВЕРТИЙ АТОЛ НА МАРШАЛАХ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американські війська заняли в суботу атол Вото, що лежить у Маршальськім архіпелягу.

Це четвертий атол архіпелягу занятий американцями. Він лежить 67 миль на північний захід від Кваджелейну. Його занято без опозиції збоку ворога. Замісць ворожих гармат американців видали привітно тубильці.

ЗБИТО 26 ЛІТАКІВ КОЛО ВЕВАКУ.

ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Американські бомбовики й боєвики вдарили в суботу по японській базі на Веваку, що лежить на північно-східній частині Нової Ґвінеї, та збили в бою зовсім певно 26 ворожих літаків. Знищено відай ще 6 інших.

ВЕЛИКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО ФРАНЦУЗЬКІМ ПОБЕРЕЖЖЮ БЕЗ ОПОЗИЦІЇ.

ЛОНДОН. — Великі ескадри „либерейторів" вдарили в неділю без помочі боєвиків по німецьких інсталяціях на побережжю Франції. Не стрінулися з летунською опозицією німців й збомбардували Па-Де-Кале. Менші бомбовики били по Гамбурґу.

Попереднього дня аліянтські бомбовики з Італії били по італійських містах Фльоренції й Падуї та по французькому порті Тульоні. З Британії роблено налет на німецьке місто Мінстер.

НІМЕЦЬКІ РОЗСТРІЛИ В БЕЛЬҐІЇ.

ЛОНДОН. — Бельґійська Новинкарська Аґенція подає, що німці розстріляли в Брукселі, столиці Бельґії, 40 осіб з пімсти за різні напади на німців і акти саботажу.

Десять осіб розстріляно за висадження сторожниці, при чому згинув один німецький жовнір. Десять осіб розстріляно за комуністичну акцію. Десять інших застрілено за напад на одного валунського фашиста.

ЗАХОДИ АМЕРИКАНЦІВ І КИТАЙЦІВ ВІДКРИТИ БУРМАЙСЬКИЙ ШЛЯХ.

ЧУНКІНҐ. — Американські й китайські війська в Бурмі перерізали вже моторову дорогу й захопили велику масу японців у долині Гуконгу, але вони ще не відкрили бурмайського шляху для вжитку китайців, як це було їх головним наміром.

Лорд Мавнтбетен і ґенерал Стилвел уже виробили плян кампанії за бурмайський шлях, але доверщення цеї цілі неможливо перед сезоном монсуну.

КОРЕАНСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ ПРОТИ ЯПОНСЬКИХ ВЕРБУНКІВ.

ЧУНҐКІНҐ. — Японці почали знову вербувати кореанців до японської армії та заводити в Кореї контролю харчів. Внаслідок цих заряджень у Кореї зриваються часті заворушення.

В одному місті сотки студентів заатакували поліцийну станцію й роздали між народ риж, там зложений у магазині. Японці арештували потім понад сотку учасників заворушень.

У Пінґянкґу пятьсот студентів демонструвало за незалежність Кореї. Понад 50 з тих студентів арештувала поліція.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

ПЕРЕДПЛАТА:	SUBSCRIPTION RATES:
Поодиноке число три центи.	Three cents a copy.
На рік $7.00	One year $7.00
На пів року $3.75	Six months $3.75
На три місяці $2.00	Three months $2.00
Число з суботи (з англійською частиною):	Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Нові становища жінки

У нюйорській стейтовій леґіслятурі розглядається тепер проєкт Тода, котрий ставши законом зробив би обовязуючим признавання працюючим жінкам такої самої заробітної заплати, яку побирають за таку саму роботу мужчини. Нюйорська Жіноча Юнійна Ліґа почала широку кампанію за ухвалення такого закона, і то не лише зогляду на інтерес жінок, але й на інтерес мужчин; вона показує, що власне мужчинам буде догідно, що з ними не будуть за працю конкурувати знаючі цю працю, але дешевіші щодо заплати жінки.

Ця справа це тільки одна з багатьох жіночих справ, які теперішнє життя видвигає на публичний вид цілого краю. Як у нюйорській стейтовій леґіслятурі йде дебата за проєкт Тода, в конґресі розвелася справжня боротьба за федеральну допомогу для публичних громадянських приспосіблень для опіки над дітьми працюючих матерів. Нюйорський конґресмен Табер поставив був там внесок зменшити видатки федерального уряду на цю ціль зо 127 міліонів на 69 міліонів долярів. Сам автор проєкту признав, що це драстичне обмеження видатків було би властиво сиґналом звивати всі такі встанови опіки над дітьми працюючих матерів, піддержувані з федеральних фондів. У цю очевидну справу вмішали наскрізь побічне для неї питання стейтових прав, і малощо справи не похоронили. Врятував її відай тільки згідний виступ жінок у конґресі, які майже одноголосно заявилися за продовжування федеральної допомоги для громадських проєктів опіки для дітей. Маємо отже тут одну ділянку, в котрій погляди жіноцтва взято спеціяльно під увагу в законодатнім тілі при розгляді справи з ділянки, в котрій жінки мають спеціяльний досвід.

На зборах представниць жіночих клюбів, що відбувся оноді в Ню Йорку, виступив Натан Стравс, бувший адміністратор федеральної житлової влади, з певним визовом до жіноцтва. Вказуючи на поважні недостачі в житловій справі, недостачі, яким тепер через війну часто не можна зарадити, а які через те загострюються, він сказав, що громадянство проґрає боротьбу за розумну розвязку житлової справи, якщо до цеї справи не візьметься жіноцтво. „Цеж є їх природне поле", закінчив він.

Заплата для працюючих жінок, опіка над дітьми працюючих у фабриках матерів та житлове питання це тільки три приміри тих ділянок, у котрих громадянство жде від жінки як не розвязки, то причинку до розвязки. Війна поширила права жінки, а рівночасно вклала на неї обовязки думати й вирішувати справи, брати за це відповідальність.

Наша повітряна потуга росте

Найбільшою воєнною новиною останнього тижня з американського боку можна признати бомбардування Берліна американською повітряною силою. Коли американські летуни втратили в минулий понеділок в одному рейді на Берлін 68 бомбовиків, то, без огляду на пожалування гідну втрату, це є рівночасно важним мірилом зросту нашої повітряної сили, бо від самого початку війни не тільки досі ще ніхто в одному рейді стільки великих літаків не утратив, а багато держав такого числа бомбовиків утратити не могли, бо стільки їх не мали.

Згадана втрата становить 8 і пів проценту цілої атакуючої фльоти, себто на кожні дві сотки випущених на рейд літаків пропадає втрата 17 літаків. Є це високий процент, бо в минулому ми звичайно тратили підчас рейдів 3.1 проценту. Одначе й це процент ще не може окалічити фльоти, коли летунська фльота, не дивлячися на таку втрату, далі остала боєво здібною одиницею.

Хоч як високий процент втрат, все таки не є він такий високий, як він був у рейді на Швайнфурт, коли ми втратили було відай 15 процентів літаків. Це вже була багато поважніша втрата, коли взяти під увагу, що число американських літаків у Британії в той час була певно поважно менше, ніж воно є нині. Не дивниця, що тодішні втрати здержали були на деякий час американські рейди на Німеччину.

Цього тижня, не дивлячися на втрату 68 літаків у рейді на Берлін у понеділок, американська команда вислала зараз у середу нову фльоту літаків на Берлін, і то вже найбільшу повітряну фльоту, яканебудь коли зібралася. Між 800 та 900 бомбовиків узяло участь у цьому рейді, і цим разом ми вдратили тільки 38 літаків, себто менше ніж 5 процентів усего числа. І знову, не дивлячися на ті втрати, американські бомбовики лолетіли на новий рейд зараз наступного дня.

Ці вістки дають нам певне поняття про те, яке то велике число американських літаків згромаджено у Британії. Це число певно постійно далі росте, коли, не дивлячися на щоденні втрати підчас рейдів, американська повітряна фльота є встані вести кожного дня рейд за рейдом. Можна певно сказати, що шість місяців тому такі втрати, які ті, що ми їх понесли за цих кілька днів, були би окалічили фльоту на шість місяців.

Це постепенне поменшування втрат американських бомбовиків треба порівняти з рівнорядним поменшуванням опозиції ворожих літаків. Підчас першого рейду ця опозиція була найсильніша, і вона певно причинилася до того, що американські втрати були розмірно найвищі. Другого дня, як це говорили виразно самі американські летуни, проти них вилетіло вже значно менше число ворожих бомбовиків. При третьому черговому рейді ця ворожа опозиція властиво зовсім пропала; боєвиків вилетіло проти нашої повітряної сили дуже мало, і вони не зачіпалися з нашими літаками, але літали підчас рейду на Берлін так далеко від наших літаків, що ці на них стріляти вважали зайвим.

Цю поведінку ворожих летунів треба пояснити не тільки як доказ слабости летунської сили ворога, але й за доказ, що ворожа промислова сила шванкує, що вона не вспіває направляти новою продукцією втрати, спричинені аліянтськими наїздами.

Підсумки аліянтської повітряної війни певно не ворожать для Німеччини ніякого добра. Казав колись Гітлерів міністер летунства, що він не пустить ні одного літака понад німецьку столицю. Обіцяв не пустити, але пустив. Зчасом Аліянти могли бити не тільки по прикордонних воєнних інсталяціях, але й по самій столиці Німеччині, бити в саме серце. Постепенно Німеччина перейшла в повітрю від офензиви до дефензиви. Далі вона найшлася в такому стані, що для оборони своєї столиці вона мусіла стягнути просто всякого летуна з інших фронтів. Тепер показується, що й це не вистарчає. Американці налітають на німецьку столицю як на сусідську загороду, і за кожним разом роблять щораз там більше бешкету, а ворог за кожним разом може робити проти цього щораз менше й менше.

З цих фактів ми можемо ствердити з певною дозою правдоподібности, що спробу випробувати справність летунської сили на перемогу робиться не половично, але всею силою, на яку нас тільки стати. Як такі бомбардування не вдадуться, то ми будемо принаймні знати, що вони не вдалися не через брак старань з нашого боку. Буде тоді видно, що зо завданням рішаючого удару воргови з повітря треба хіба пождати ще якийсь час, поки цей новий воєнний засіб ще далі не буде удосконалений.

Проф. Микола Чубатий.

Як виглядає нині Академія Наук УРСР?

I.

По десяти літах невідомого?

Академія Наук кожного народу це його гордість. В академії наук згромаджені звичайно найкращі наукові сили нації, це правдивий мозок народу. Членство в академії наук це найвище наукове відзначення звичайно далеко не всі професори навіть найвищих, університетських шкіл є членами академії наук. Членство набувається за виїмкову наукову роботу, за оригінальну наукову творчість.

Академія наук відзеркалює не тільки це, що творять учені нації для рідної науки, але вони теж надають напрям духовому розвоєви нації. **Тому члени академії наук кожного краю віддають найкраще правдивого національного духа. Характер академії наук є посвідкою, чим ця країна наділі є.** А примінивши це до Академії Наук УРСР нам дуже інтересно знати, чим є нині ця установа, що має відзеркалювати душу та мозок України, як частини Совєтського Союзу.

З великим інтересом брав я до рук все кожну найдрібнішу вістку про українську академію наук, бож мене, як і кожного українця, що має якусь стичність з наукою, кожна дрібничка з академії мусить живо інтересувати. А сказавши по правді, по році 1934, себто по траґічній смерти комісаря народної освіти Скрипника, якого ми, члени Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, мали честь витати між собою 1928 року, не мали ми, західні українці ніяких відомостей про київську академію наук. Ці відомости ставали дуже скупі, майже ляконічні, вже по році 1930-тім; вони майже урывалися по 1932, а по 1934 році не було вже ніяких безпосередних відомостей з київської академії. На кілька реджістрованих листів, висланих з Президії Наукового Товариства Шевченка у Львові, прийшла одна коротка відповідь, кілька слів в листі, що прийшов до Львова через Москву і був писаний французькою мовою. Найвища наукова установа Східної України, що мала бути виразником національного українського духа материка нашої землі, заговорила до західних своїх братів міжнародною мовою дипльоматів-французькою мовою тай на цім і урвалося.

Доходили якісь вістки про основну переміну обличча київської академії наук, але не прямо до Львова, тільки через заграницю.

Колись було зовсім інакше. Українська Академія Наук в Києві, що повстала майже перед самим упадком гетьмана Скоропадського, після кількох літ слабшої праці в часі горожанської війни в Україні, по році 1922, в часі так званої політики НЕП-у та українізації розгорнула величанську наукову роботу. Сотки томів високо вартісних праць виходили з різних комісій Української Академії Наук. Праці ці, звичайно заплативши маленький податок комуністичному режімови, виповідали думки щиро українські; вони стали тривалим набутком української культури.

Особливо величанську роботу розгорнули два перші відділи академії — Історично-Фільольоґічний та Суспільно-Економічний. Сотки вартісних оригінальних праць висвітлювали невідомі досі картини української історії державного, правового та економічного життя України. Провід в наукових дослідах давали такі вчені як М. Грушевський, С. Єфремів, В. Липський, М. Василенко. Під їх проводом працювали десятки високовчених людей зі сотками молодих адептів української науки. Були теж між членами академії вчені росіяни з України та жиди, але річ природна ціла академія мала характер щиро український, такий характер мали теж праці її членів та співробітників. Комісар М. Скрипник допустив навіть в члени академії кількох вчених українців зі Західної України та з еміґрації, зміняючи рівночасно назву академії з Української на Всеукраїнську Академію Наук. Тим хотів зазначити, що київська академія це академія цілого українського народу без огляду на кордони держав, так, як є зрештою і в інших народів світа.

Перший удар завдали комуністи академії 1930 року, в часі процесу Спілки Визволення України. Тоді усунули з академії десятки щонайкращих українських вчених з М. Грушевським у проводі. Молодшим казали каятися та проклинати як єресь все, що мало український національний дух. Список співробітників теперішної київської академії наук, що недавно надійшов до Америки, показує, що їм небагато помогло упідлення та плюття на це, що передше було їм святе, їх нині однаково в академії немає. По цій події академію наповнили комуністами, сумнівної наукової вартости. Президентом став теперішний президент, лікар О. О. Богомолець, малорос, завзятий комуніст.

Почалася реформа академії. В першу чергу викинули з академії західно-українських вчених, а саму академію назвали вже не українською, ані не всеукраїнською академією наук, тільки Академією Наук Української Радянської Соціялістичної Републики.

Що значить ця назва? Вона означає, що київська академія наук перестала бути українською академією, себто академією українського народу, натомісць стала тільки академією для тої території, що зветься Україною. Вона відтепер неконечно навіть мусіла займатися українською наукою чи культурою українського народу; тільки служити науковим дослідам тої території, що зветься Україною.

В звязку з тим членами неконечно мусять бути українці; можуть навіть і в більшости бути неукраїнці, якщо вони походять з території України. А що на Східній Україні є меншини росіян та інших, то можливе навіть й таке, що цілий провід академії та її частин може опинитися в неукраїнських руках, коли йде про національність членів академії.

Що так було подумано, то показала найближча реформа президента Богомольця. Два перші відділи академії, доси найбільше творчі, себто ці, що служили дослідам української культури та надавали самій академії українського характеру — Історично-Фільольоґічний та Суспільно- Економічний Відділ на якийсь час взагалі закрили. Згодом відкрили відділ Суспільних Наук і до нього причіпили всілякі українознавчі досліди, над українською мовою, літературою, історією та мистецтвом. Натомісць передову ролю заняли відділи важні для вселюдського знання, себто такі, які не мають ніякого спеціяльного звязку з українською культурою чи життям українського народу. Вони можуть так само добре служити українському народови, як і російському чи еспанському. Є це відділи: Фізико - Математичних наук, Відділ Біольоґічних наук, та Відділ Технічних наук.

Така реформа уможливила відібрати київській академії наук характер української національної установи. Її можна було тепер наповнити дослідниками якоїнебудь народности, кимнебудь, хто займався тими вселюдськими науками та жив в Україні.

Для наук українознавчих призначили малий куток, як додаток до Відділу Суспільних Наук. Там мали поміститися всі досліди над українською мовою, літературою, історією, мистецтвом, тощо.

А потім на протяг десяти літ майже загинув слух про київську академію, ми не мали ніякої вістки, що діється в цій установі, куди пішла її праця, які нові люди прийшли до неї, чи ще хто зі старих вчених та хто залишився в її мурах.

(Кінець буде).

ОЛ. ЛУГОВИЙ

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

39)

За годиною минала година. Сонце скочувалося до підвечіркового упруга. Врешті вернулись розвідчики. Розповіли, що не далі трьох верств серед багнища є суха, поросла лісом гряда. На ній може свобідно вміститись на ночівлю вся козацька армія. Чи це острів серед несходимих багнищ, чи гряда сполучується з суходолом — розвідати не встигли. За грядою, на схід — знов багнище, трохи вузше і не таке грузке, а за багнищем майоріє на сході ліс на всьому обрії. Зза лісу долітали ледви чутні згуки, нагадуючі дзвонення у церкві, очевидно за лісом, чи може й серед нього якась більша оселя. Ще сказали, що гряда придатна на нічліг — сухо і трави для коней доволі...

Полкам наказано переправу через багна. Першими йшли ріденькою лавою піші знавці багнищ — козаки-поліщуки з тичками. Коло небезпечних прірв, „вікон" у безодню, встромляли тичку з навязаним віхтем трави — пересторогу їдучим ззаду ці місця оминати. За знавцями — у віддалі, широкою на кілька миль лавою, увійшли у багнище козацькі полки...

Захвилювалося зелене море мохів від перших сміливців, що наважилися доконати неможливого. Крок за кроком, на відстань 5—10 коней один від одного, ведучи за поводи коней, увійшла в трясовину перша коазцька лава. На відстані 20—30 сяжнів від першої — виткнулася друга, далі третя і четверта. Легко ступали козаки, швидко старались проминути небезпечні місця коні. Інстинктом чули небезпеку: хропли й стригли вухами бачучи, як під ногами їх колихається земля. Але бачили також поперед себе своїх господарів спокійними — слухняно чалапали за ними по коліна у моху, часто загрузаючи й чим дуж швише вихоплювали загрузшу ногу. Досвідніші козацькі коники, що вже побували не раз у тарапатах, й не брали тої небезпеки так дуже до свого кінськог серця — чалапали спокійно, час до часу хапаючи тверду болотну осоку і її старанно пережовуючи.

Добившись до купини з карликуватими соснами, козакількома змахами шаблі зрубував її, щоб дати місце коневи перепочити на твердішому, трохи заспокоїтись. Перепочивши брив далі, а його місце займав другий, надійшовший до купи з іншого боку.

Одною тропою могло йти у віддалі не більше трьох коней. Вже під третим, коли він попадав у слід попередніх, земна пелена зловіщо потрікувала; безодня перестерігала сміливця, що проковтне наступного...

За яку годину вся козацька кінна армія опинилася у багнищу. Передні лави доходили вже до середини, задні щойно віддалювалися від суходолу. Як оком окинути — на тисячі сяжнів широко і вдовж, серед розгойданого зеленого моря мхів і осоки — рухалися темні плямки, наче дрібні муравлі у велитенському муравлиску...

І кіннотою ще можна уможливити й неможливе. Не те з обозом, з гарматою, які можуть рухатися лише по шляху, нехай і якому небезпечному. Тут шляхом тим були сотки тисяч десятин трясовини і шлях необхідно було проложити. Обозні й гармаші встеляли трясовину галуззям, сосновими кругляками вимощували більш небезпечні місця. Виготувавши сотку-другу сяжнів такого шляху — довгими шнурами самотужки втягали у багнище один по одному вози. Втягнувши — знимали настил позад возів, переносили наперед і знов мостили настіл на пару сот сяжнів. Не все одначе можна було з моху видобути. Інші стягали зрубані кіньми сосни до місць, кудою, вози мали далі перетягати. Спорудивши сякий такий настил — знов бралися за перший віз. Вчепившись шнура по пять, по сім — напиналися з усіх сил. Велитенські западини під ними ставали все глибшими й глибшими, брили по пояс у воді та вози, хоч дуже поволі, посувалися вперед. Колеса глибоко загрузали в мох, накидані кругляки виховзали зпід них, нагружені вози міцно осідали обома осями, а пелена потріскувала. Тоді козаки дрючками підважували віз по одному колесу, підкладали більше галуззя, далі бралися до другого колеса і віз вирятовували. Настиляли гуcтіше настил, щоб тягар воза тиснув одномірно на більшу площину багнища й так дотягали до якої купи. Вдавлена купа зникала з поверхні, під пеленою; з усіх боків булькотіла й проривалася наверх вода, але віз не загрузав глибоко. Чергові вози перетягали свіжим вже місцем, перенісши спершу настил. За возами доглядав сам наказний гетьман.

Переправа обозу забрала годин сім часу. Коли передні вози перетягнено на середину багнища — по кінноті вже не залишилося й сліду. Вона вже добулася на сухе ще перед заходом сонця, хоча і їй перехід по багнищу неповних трьох верств забрав коло чотирьох годин часу. Кіннота пустила пастися перемучених коней, а козаки — одні кинулися збирати хмиз, розпалювати огні, інші з арканами кинулися на поміч обозови й гарматкам. Шкодила темрява, що в липні западала швидко по заході сонця, — козаки спотикалися, падали з головою у воду. Зміцненою силою без втрат переправили через багнище й обоз.

Зоряне небо скоро потемніло від соток запалених ватр... Кінна армія чулася безпечною: від людського житла ділило її десятки верств. Не було ніде поблизку і ніякого натяку на дорогу, чи на те, щоб тут, на гряді могла зустрінутись стороння людина. Відблески ватр заслонював від небажаних очей віковий ліс. Зо сходу, півдня й заходу спокій козацьких полків стерегло багнище. З північно-східної сторони гряда можливо сполучувалася з сушею, тож обереженість вимагала виставити у той бік сторожу. Козацтво обсушилося і незадовго заснуло міцним сном людей відпочинок заслуживших.

(Дальше буде).

ANNUAL STATEMENT OF UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, 1943

	Mortuary Fund	Disability Fund	Miscellaneous Trust Funds Nat'l, Orph's, Concord	Juvenile Mortuary Fund	Expense Fund	Totals
Balance from Previous Year	$5,706,710.86	$88,299.28	$128,419.86	$444,507.53	$437,931.99	$6,805,869.52
Income from January 1, 1943 to December 31, 1943.						
Payments received from members during first 12 months of benefit protection of which all or a part is used for expense*	578,623.24			39,716.43	135,927.43	754,267.10
All other payments or premiums received from members*	7,568.79	29,424.56			39,908.05	76,901.40
Refunds applied per Item 13 (b) and (c), page 3				1,693.22	819.33	2,512.55
Total Payments received	586,192.03	29,424.56		41,409.65	176,654.81	833,681.05
Membership fees actually received			7,356.14			7,356.14
Net amount received from members	586,192.03	29,424.56	7,356.14	41,409.65	176,654.81	841,037.19
Gross interest on mortgage loans during the year	45,657.21	836.91	2,149.91	4,967.08	3,603.29	57,214.40
Gross interest on bonds $107,256.85 and dividends on stocks None, less $325.98 accrued interest on bonds acquired during the year	95,860.80	956.41	907.08	8,577.78	628.80	106,930.87
Gross interest on liens and loans on certificates of members	10,860.22					10,860.22
Gross interest on deposits in trust companies and banks	206.13	10.37		28.20	94.12	338.82
Gross interest from all other sources			22.50			22.50
Gross income from society's property, including $7,500.00 for society's occupancy of its own building	148,169.94	1,934.19	3,684.30	9,093.79	3,854.72	166,736.94
Total income from investments	300,754.30	3,737.88	6,763.79	22,666.85	8,180.93	342,103.75
Sale of lodge supplies					12.25	12.25
Grants returned to National Fund			425.64			425.64
Royalties from sale of publication			123.75		681.15	804.90
Orphans Fund			9,026.20			9,026.20
Income from Printing Plant					67,201.74	67,201.74
Recovery of Assets			232.00			232.00
Profit on Canadian Exchange	111.97					111.97
Refund of Tax Charges	13.72					13.72
Gross profit on sale or maturity of ledger assets, viz:						
(a) Real Estate	760.10					760.10
(b) Bonds	306.25					306.25
Gross increase, by adjustment, in book value of ledger assets, viz: (b) Bonds (including $967.43 for accrual of discount)	872.35			88.83	6.25	967.43
Total Income	$ 889,010.72	$ 33,162.44	$ 23,927.52	$ 64,165.33	$252,737.13	$1,263,003.14
Amounts carried forward	$6,595,721.58	$121,461.72	$152,347.38	$508,672.86	$690,669.12	$8,068,872.66

	Mortuary Fund	Disability Fund	Miscellaneous Trust Funds (Nat'l, Orph's, Concord	Juvenile Mortuary Fund	Expense Fund	Totals
Amounts Brought Forward	$6,595,721.58	$121,461.72	$152,347.38	$508,672.86	$690,669.12	$8,068,872.66
Disbursements from January 1, 1943 to December 31, 1943.						
Death Claims	236,243.77			5,376.00		241,619.77
Permanent disability claims		20,923.00				20,923.00
National Fund			5,460.00			5,460.00
Orphans Fund			8,722.82			8,722.82
Transfer of equities to Adult Dept.				5,819.05	980.75	6,799.80
Total benefits paid	236,243.77	20,923.00	14,182.82	11,195.05	980.75	283,525.39
Surrender values	9,277.77			796.20		10,073.97
Refunds to members:						
(a) Paid in cash	66,790.89					66,790.89
(b) Applied to reduce payments				1,693.22	819.33	2,512.55
Total benefits and payments made to members	312,312.43	20,923.00	14,182.82	13,684.47	1,800.08	362,902.80
Commissions and fees on payments by members					35,762.37	35,762.37
Compensation of managers and others not paid by commission for services in obtaining new benefit protection					15,837.41	15,837.41
Athletics and traveling expenses					213.00	213.00
Medical examiners' fees $200.00, inspection of risks $2,426.00					2,626.00	2,626.00
Salaries of home office employees, No. 9					14,048.95	14,048.95
Salaries and all other compensation of officers, trustees and committees					10,800.00	10,800.00
Traveling and other expenses of officers, trustees and committees					7,809.61	7,809.61
Collection charges on Canadian Checks					27.73	27.73
Insurance Department fees and expenses					778.11	778.11
Rent, including $7,500.00 for society's occupancy of its own building					7,500.00	7,500.00
General office maintenance and expense					363.29	363.29
Advertising, printing and stationery					7,054.97	7,054.97
Postage, express, telegraph and telephone					2,340.86	2,340.86
Lodge supplies					365.06	365.06
Official publication					50,340.00	50,340.00
Expense of Supreme Lodge meeting					2,850.67	2,850.67
Legal expense in litigating claims					35.00	35.00
Other legal expenses					3,350.59	3,350.59
Furniture and equipment					395.00	395.00
Taxes, repairs and other expenses on real estate	98,506.57	1,968.48	1,945.67	4,562.16	2,400.08	109,382.96
Actuarial & Statistical Exp.					1,942.21	1,942.21
Bonds of Supreme Officers & Employees					581.25	581.25
Concord Fund			3,730.15			3,730.15
Rent of Safe Vault, Robbery & Workmen's Ins.					247.78	247.78
Federal and State taxes on wages paid					1,037.83	1,037.83
Operating Expenses of Printing Plant					61,553.77	61,553.77
Gross loss on sale or maturity of ledger assets, viz:						
(a) Real Estate	5,110.15	949.15	4,353.10	5,170.98		15,583.38
(b) Bonds	84.11					84.11
(c) Advances to Morgagors		1,128.47		1,989.06		3,117.53
(d) Notes Receivable			125.00			125.00
Gross decrease, by adjustment, in book value of ledger assets, viz:						
(a) Real Estate	11,954.06	4,377.93			41,500.00	57,831.99
(b) Bonds (including $8,319.82 for amortization of premiums)	7,346.63	170.67	45.85	635.29	121.38	8,319.82
(c) Printing Plant and Book inventory					1,270.19	1,270.19
Total Disbursements	$ 435,313.95	$29,517.70	$ 24,382.59	$ 26,041.96	$274,953.19	$ 790,209.39
Balance before transfers	$6,160,407.63	$91,944.02	$127,964.79	$482,630.90	$415,715.93	$7,278,663.27
Transfers to and from (net)	— 22.50		— 3,828.20		+ 3,850.70	
Balance	$6,160,385.13	$91,944.02	$124,136.59	$482,630.90	$419,566.63	$7,278,663.27

SUMMARY OF TRANSFERS

Date of transfer	From the	To the	Amount
April 30, 1943	Orphans Fund	Expense Fund	$3,828.00—Section 47 of By-Laws
Various Dates	Adult Mortuary Fund	Expense Fund	22.50—Section 47 of By-Laws

LEDGER ASSETS

Book value of Real Estate	$40,340.00	$
Mortgage Loans on Real Estate, first liens	1,082,904.15	
Advances to Mortgagors	4,560.49	
Liens, loans or other credits on certificates of members	516,592.76	
Book value of Bonds, $4,089,022.77; Stocks $3,320.00	4,092,342.77	
Cash in society's office $8.21; Deposits in trust companies and banks not on interest $681,430.42; on interest $51,619.68	733,058.31	
Notes Receivable	300.00	
Printing Plant, equipment and book inventory	8,564.79	
Total Ledger Assets		7,278,663.27

NON-LEDGER ASSETS

Gross interest due, $733.45 and accrued, $4,374.77 on Mortgages	$ 5,108.22	$
Gross interest due, $27,877.02 and accrued, $8,994.90 on loans to Certificate Holders	36,871.92	
Interest accrued on bonds not in default	26,715.91	
Interest accrued on Deposits in Banks	352.78	
Rents and interest accrued on Society's property	364.00	
Total interest and rents due & accrued		69,412.83
Payments actually collected by subordinate Lodges and not yet turned over to Supreme Lodge		3,566.84
Gross Assets		$7,351,642.94

DEDUCT ASSETS NOT ADMITTED

Deposits in suspended banks	$ 9,159.24	$
Book value of bonds over amortized or investment value	17,117.02	
Book value of stocks over market value	2,656.00	
Interest due and accrued on mortgage loans in default	740.62	
Advances to Mortgagors	4,560.49	
Liens, loans or other credits in excess of net value of individual certificates	2,643.48	
Notes Receivable	300.00	
Printing Plant Equipment and Book Inventory	8,564.79	
Adjustment Due to Rate of Exchange on Canadian Currency	3,068.71	48,810.35
Total Admitted Assets		$7,302,832.59

LIABILITIES, RESERVES AND UNASSIGNED FUNDS.

Death benefits due and unpaid	$	$ 8,939.12
Salaries, rents, expenses, commissions, etc., due or accrued	5,792.07	
Estimated amount due or accrued for taxes	1,294.77	
Reserve for Dividends to Members	75,000.00	
Advance payments or premiums	42,060.59	
Unearned interest and rent paid in advance and Subscriptions unexpired	1,588.92	
Orphans Fund (in trust for beneficiaries under age)	77,615.33	
National Fund (not for insurance purposes)	16,033.26	
Concord Fund (in trust for members of former Concord Society)	22,411.30	241,796.24
Total Unpaid Claims and Other Current Liabilities	$	$ 250,735.36
Reserve—Adult—American Experience 3½%	4,032,194.00	
Reserve—Adult—N. F. C. 4%	75,402.00	
Reserve—Juvenile—Standard Industrial 3½%	116,994.00	
Total Reserve		4,224,590.00
Special and contingency reserves	61,000.00	61,000.00
Total Liabilities		$4,536,325.36
Unassigned Funds		2,766,507.23
Total to Balance with Admitted Assets		$7,302,832.59

EXHIBIT OF CERTIFICATES

	Number	Amount
Benefit certificates in force December 31, 1942	41,395	$27,267,497.00
Benefit certificates written during the year	3,091	1,514,532.00
Benefit certificates revived during the year	1,186	713,059.72
Totals	45,672	$29,495,088.72
Deduct terminated, decreased or transferred during the year	2,732	1,504,954.72
Total benefit certificates in force Dec. 31, 1943	42,940	$27,990,134.00
Benefit certificates terminated by death reported during 1943	305	240,820.72
Benefit certificates terminated by lapse reported during 1943	2,427	1,264,134.00

EXHIBIT OF DEATH CLAIMS

	TOTAL CLAIMS	
	Number	Amount
Claims unpaid December 31, 1942	12	$ 4,920.83
Claims reported during the year	305	240,820.72
Totals	317	$245,741.55
Claims paid during the year	310	241,619.77
Balance	7	$ 4,121.78
Saved by compromising or scaling down claims during 1943		682.66
Claims unpaid December 31, 1943	7	$ 3,439.12

EXHIBIT OF PERMANENT DISABILITY CLAIMS

	TOTAL CLAIMS	
	Number	Amount
Claims reported during the year 1943	661	$20,923.00
Totals	661	$20,923.00
Claims paid during the year 1943	661	$20,923.00

VALUATION EXHIBIT AS OF DECEMBER 31, 1941

Mortuary Funds only

	ADULT	JUVENILE	COMBINED
Total Admitted Assets	$6,205,846.74	$477,707.49	$6,683,554.23
Reserve for Life Certificates	$4,107,596.00	$116,994.00	$4,224,590.00
Claims and Accrued Liabilities	109,725.31	7,085.42	116,810.73
Reserve for Contingencies	55,000.00	——	55,000.00
Total Liabilities	$4,272,321.31	$124,079.42	$4,396,400.73
Margin of Safety to Certificate-holders	1,933,525.43	353,628.07	2,287,153.50
Totals	$6,205,846.74	$477,707.49	$6,683,554.23
The ratio of admitted assets to total liabilities at December 31, 1943 was	145.3%	385.0%	152.0%
The ratio of actual death losses to the expected death loses according to the mortality tables for the year 1943 was	72.7%	27.2%	70.4%
The rate of interest earned on benefit funds during the year 1943 was	3.5%	3.9%	3.5%

(Signed) WOLFE, CONCORAN AND LINDER, Actuaries

NICHOLAS MURASZKO, Supreme President
DMYTRO HALYCHYN, Supreme Secretary
ROMAN SLOBODIAN, Supreme Treasurer

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Потрібно масового виступу!

Українські справи в Америці нарешті наладнані. Під егідою Українського Конґресового Комітету, що має підтримку всіх американців українського походження крім комуністів і соціялістів можна все тепер сміло вести „кампанії" і скликати віча, щоби якслід доказати, що українці в Америці не лише живуть, але й працюють для Злучених Держав Америки, даючи їм добровільну поміч у всіх тих справах, яких від нас вимагається. Звичайна річ, що так зорганізовані можемо, коли заходить потреба, взяти в оборону й українське імя та стремління наших братів в Европі до вільного життя підперти не лиш словом, але, коли буде спромога і зайде потреба, фінансовою помічю.

Українське Щікаґо, йдучи за покликом У. Конґресового Комітету Америки организує на цей місяць два поважні підприємства. Перше це День Американського Червоного Хреста, що відбудеться у нас в неділю, дня 26. березня, в Шопен — школі. Провід цього підприємства спочиває в руках зорганізованого українського жіноцтва, що гуртується біля Жіночої Дивізії Ліґи Американців Українського Походження. При всіх трьох відділах Американського Червоного Хреста в Шікаґу працюють українські товариства, а це: Дочки України, відділ Українського Золотого Хреста, Сестрицтво православної церкви св. Володимира і Запомогове Товариство Українських Жінок. Вони творять аванґард того дня. Приготовляється концертова програма, в якій участь візьмуть українські і американські сили. Американський Червоний Хрест, що правда, від нас багато не сподіється. Раз в рік просить жертву в грошах, потрібної на десятки різних справ, в яких Червоний Хрест є заанґажований. І раз в рік шікаґовські українці таку жертву зложать, тепер в неділю, дня 26. березня в Шопен — школі.

Другим важним ділом американських українців є рішення Українського Комітету продати за 5 міліонів бондів 4-тої воєнної позички. Рішення це не остане на папері. Дописувач, який тепер перебуває на Сході, може ствердити, що та українська воєнна позичка перейшла вже суму 4 мілонів долярів.

Правда, є такі багаті люди чи підприємства, що помогли досягти цеї суми. Та участь в тій позиції повинні взяти всі інші люди, бо бути жертвенним, це добра прикмета характеру. Зрештою це навіть не можна назвати жертвенністю, лише переміною грошей в бонди. Таким днем української воєнної позички буде неділя дня 19. березня в домі У. Н. Союзу. Треба, щоби імена шікаґовських українців були й тут записані як тих, що все помагають там, де цього заходить потреба і де кличе їх українське імя — тим разом заклик виходить від Українського Конґресового Комітету.

Степан Куропась.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На У. К. Комітет.

Засилаю $38 на потреби Конґресового Комітету. Це збірка від членів і відділу 220 У. Н. С.

Жертвували: відділ 220 У. Н. Союзу $10; по $5: Дмитро Ґіжовський, Іван Кравчишин, Василь Саган; по $2: Григорій Гарассим, Петро Пуцило, Даниїл Костик, Іван Осідач, Пилип Сняданко, Іван Ґіжовський, а Петро Жовнірчак $1. Разом $38.

Петро Жовнірчак, секр.

"Canadians on the March"

(Canada United).

Під повищим заголовком вийшла в Йорктоні, Саск., книжечка видана Українським Комітетом Культури. Представляє вона збірник першої серії коротких промов виголошених в радіо-стації CJGX під загальною назвою "Canada United".

Промовцями були слідуючі: Брат С. Методій, F. S. C., І. Матейчук, С. В. Пернаровський, C. Pmh., А. М. Кіндрат, LL. B., Н Брик і П. Крипякевич.

Цілею тої брошури є задержати в формі друку виголошені промови і дати нагоду їм поширятись між тих, що їх не чули. Є це важний і розумний крок. Тимбільше тому, що будучи в анґлійській мові, вона дасть іншим канадійським народним ґрупам до зрозуміння, що українці в Канаді не дармують, а докладають всіх своїх зусиль, щоб чимсь причинитися до канадійської єдности і вкладу їх духових здобутків в канадійську скарбницю культури.

Книжка є мала розміром, але незвичайно багата своїм змістом. Містяться в ній короткі, але ядерні бесіди на різні теми, між іншими — — „Довг цивілізації України", „Маркіян Шашкевич", „Перший Канадійсько-Український Конґрес", „Наші Права і Привілеї в Канаді", „Наші Обовязки супроти Канади", „Одноцілість Української Мови", „Наша Минувшість", „Українські Козаки", й інші незвичайно цікаві бесіди.

В склад Комітету Культури входять — Брат Методій, пп. С. В. Пернаровський, А. М. Кіндрат і Н. Брик. Їм належить признання за те, що взялися до видання цього збірника. Тим вони дали добрий примір українцям в інших канадійських центрах. Якщоб бодай десята частина українців в Канаді працювала так примірно, як Комітет в Йорктоні, булоб чим тішитися й гордитися.

Потрібно в Канаді більше подібної літератури, щоб дати нашим співгорожанам інших народностей до зрозуміння, що українці не лишаються позаді інших, але спільними зусиллями прямують до єдности, матеріяльного й духовного добробуту і взагалі до кращої будучности їх канадійської батьківщини. — („Канадійський Фармер").

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В першій статті проф. Миколи Чубатого п. з. **„Обеднання чи дрібна торгівля українськими землями"** з дня 8. березня ц. р. випала частина складу так, що в підрозділі: Який має бути подружий презент Олександра Корнійчука Вандзі Васілевскій, брак кінця того розділу та початку наступного підрозділу разом з наголовком. Кінець згаданого підрозділу і початок наступного при кінці третої колюмни має бути такий:

Колиб Польща ще дійсно виторгувала підкарпатський нафтовий терен, тоді припалиб Польщі ще такі чисто українські округи як Самбірщина, Дрогобиччина та Рудеччина аж до долини Опору і ця українська територія подарована Польщі подвоїлаcяб, себто доходилаб до 30 тисяч квадратних кільометрів та до півтора мілона українців.

Кинути кістку незгоди між український та білоруський нарід.

Ніхто й не знає, що Москва дуже радо обділює українською землею теж Совєтську Білорусь. Білорусини, правди діти куди менше національно свідомі від українців; всеж таки це найкращий сусід українського народу. Саме тому, що білоруський нарід..."

З ДРУГОГО КОНГРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(В ДНЯХ 22. і 23. СІЧНЯ 1944, В МІСТІ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.).

(3)

Реферат п-ні Клявдії Олесницької: „Воєнна допомога державі й наше жіноцтво".

Шановні делеґатки, делеґати та гості! У рефератах, виголошених тут до цього часу, ми вислухали вже цілий ряд підсумків і цінних вказівок на тему нашої допомоги Америці як акції, що від тепер малаб обєднувати цілий наш загал та була ведена під авторитетом Конгресу.

Коли іде про співучасть нашого жіноцтва у цих акціях — то нема найменшого сумніву, що вона буде видатна та перепоена духом кооперації. Судячи після дотеперішного стану річи — наше жіноцтво вже у минулому треба вважати рівнорядним контрибутором та аранжером таких акцій, як бондові кампанії, збірки на Американський Червоний Хрест, Нешенел Вор Фонд і інших. Переглядаючи звіт з цих акцій бачимо, що наші жіночі орґанізації, хоч вони майже вцілости є орґанізаціями ідеольоґічного характеру — у протиставленні до допомогових, чи фінансових, з яких у більшости складається наше зорґанізоване життя — отже є вони такими, що не розпоряджають сталим приходом, чи готовим майном, то всеж вносять поважну співучасть і грошеву пайку у нашу спільну жертвенність чи воєнно-державну інвестицію.

Як при цьому зважимо, що наша жінка — член цих орґанізацій, у більшости у своє хатне господарство не вносить індивідуального зарібку, лиш господарить в обмежений спосіб приходом чоловіка, чи дітей — то її частка у нашій громадянській жертвенности є тим цінніша, бо роздобута ощадністю, а то й нерідко відмовою заспокоєння цілком наглядних особистих потреб.

Але побіч цих родів допомогової акції, порученої для виконання цілому гроладянству є декілька таких, які орґанізація нашого запілля вкладає виключно, або у великій мірі на плече самого жіноцтва. Специяльний характер цих обовязків велить поділити їх на дві ґрупи: ці, що їх жінка має виконати на терені своєї хати та у рамцях домашного господарства і другі, для яких треба їй підготівки і членства у специяльних, істнуючих для цих цілей орґанізаціях.

Домашне господарство тереном для допомоги.

Перша ґрупа обовязків зродилася на тлі всенародної акції „ощаджування і немарнування", що розпочалася у нас враз з війною. Багато річей хатнього вжитку, які тут жінка швидко викидала на смітник, бо до цього прямо заохочувало її щедре і багате виробництво усіх промислових дібр — сегодня стало предметами яких бережемо печаливо, щоб старчили на цілий час війни, або зберігаємо з призначенням віддати державі для пирирібки та вжитку, коли за цим до нас звернеться.

Прохарчування родини — це жіноча функція, тепер обмежена та ускладнена пайковою системою, від якої залежить це, чи вдержиться на час війни потрібний віджичвий стандарт у прохарчуванні цілої нації в краю, та цих, що в оборонній лінії.

Зі системою пайкування найтемніше вяжеться справа реґулювання цін на середники поживи і товарі. Усе разом — це охорона державної грошевої системи перед інфляцією, а товарового ринку перед хаосом і визиском, які зправила ідуть впарі з війною. Охорона ця у великій мірі залежна від цього, чи жінка, яка тут, в Америці, є на 90 відсотків покупцем усіх річей — буде кооперувати з державою та заховуватися так, як цього від неї жадають. Чи буде вона на кожному місці поборювати т. зв. „чорну торговицю" відмовою патити за товари вищу ціну, як усталена владою — чи виявить досить детермінації для цього, щоб обійтися без річей, яких продукція по причині війни змаліла, а то й цілком устала.

Ощаджування та колектування усякого роду матеріялів та невжитків, які можуть придатися у воєнному вирібництві — це теж одна з функцій, якою жінка зі скромного терену свойого домашного господарства помагає державі провадити та вигравати війну дешевшим коштом. Товщ, металеві відпадки, папір, чи що інше, що воєнний промисл може переробити — усе те незвичайно потрібний у дану хвилю матеріял, і коли жінка збереже його у приписаний спосіб та передасть для вжитку владі — виконує потрібний рід допомогової праці.

Нема сумніву, що коли іде про наше жіноцтво, то у цій катеґорії повинностей, вложених державою на американську жінку — воно позаду не стоїть. Вже сама більша скромність у засобах, до яких звикла наша жінка-іміґрантка, чи її донька, яку на цих самих засадах виховувала, та привезений ще зі Старого Краю нахил основніше зуживати дари Божі, не марнуючий їх — заправляють її краще до цього, щоб трудноші „домашного фронту" стрічати так, як цього хоче добро держави.

Та всеж, хоч ці роди допомогової праці подумані як такі, що їх жінка-господиня виконує індивідуально на терені своєї хати — між нами можнаб для ще кращого висліду та пропаґанди виконувати їх зорґанізованою дорогою по цих громадах чи дільницях, де наші люди живуть більш скупченою масою. І — очевидно — як рід акції для цього надається: напр. папір, за яким тепер саме є дуже наглядний попит для перерібки на воєнні ціллі, можнаб колєктувати разом та віддавати на спільний кредит наших жінок дільниці чи громади.

Також з цеї причини, що кожна одиниця сама мусить виявити ініціятиву і ревність, від якої залежить успіх акції требаб у нас вести ще додаткову, незалежну від урядової пропаґанди у пресі і через радіо. Пропаґанда, яку влада роводить при кожній з цих нагод є велитенська. Але ведена на анґлійській мові вона тяжче трафляє до нашого жіноцтва — головно старшої ґенерації, та не має для цього такої переконливої та заохочуючої сили, яку може мати пропаґанда, ведена на добре зрозумілій українській мові. (Д. буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИЦ.

„Назар Стодоля" на рекордування української пісні.

Неділя 6. лютого б. р. залишиться мені в памяти навсе. Це-та неділя, в котрій славний хор „Думка" ставив драму „Назар Стодоля" (Т. Шевченка) із Вечерницями Ніщинського, в Укр. Амер. Центрі при Карпентер і Мичел.

Здається, що в той таки день і природа зрозуміла ціль хору „Думка" бо придержала гарну і теплу погоду. З природою також наші українці зрозуміли ціль і бажання тих неумучених на дусі каменярів хору, бо громадно зійшлися побачити штуку, котра була поставлена справді по мистецьки.

Драма „Назар Стодоля" була виставлена на це, щоби започаткувати кампанію на призбирання ґрошей на рекордування української пісні, котрій хор „Думка" служить уже вісімнайцять років. Отже 18 років, ще й із гаком минає, а каменярі хору, на чолі із талановитим проводирем гр. І. Атаманцем, дальше розбуджують серця чужинців і своїх прекрасними мельодіями пошарпаної України.

Ніхто з нас не є всилі переказати нашим наслідникам, що прийдуть по нас, хто був хор „Думка", бо внедовзі нас нестане і замовкнуть голоси тих, що так прославили нашу пісню. Завдяки теперішній техніці можна придержати в памяти цю пісню і роботу хору „Думка" навіть на сотки літ, якого та пісня буде на грамофонних плитах. Тому дай Боже, щоби започатковане діло хором „Думка" уквітчалося повним успіхом.

Щодо самої штуки „Назар Стодоля", то вона випала як ь вже згадав, по мистецьки.

Ролі були обсаджені добре. Особи, як П. Провальний, С. Зола, І. Косіковський, П. Рихлівська, В. Косіковський, П. Дуда, це старі ветерани української сцени. Це дійсні артисти. — Знов панночки, як Галя Машталір і Галя Штик, це дві молоді українські дівчинки, котрі роджені на американськім континенті і перший раз брали участь в українських виставах. Цим двом панночкам мушу окремо признати їх артистичний талан. Панна Галя Машталер вивязалась з ролі Галі по мистецьки. Своїм милозвучним голосом і грою, зачарувала усіх глядачів. Думаю, що панна Галя вперше виявила ним свою здібність до української сцени. Тішить мене дуже, що хор „Думка" має таку здібну співачку.

Панна Галя Штик в ролі Стехи заслуговує не наменше признання. Вона також одна з цих, що перший раз виявила свою здібність на мистецькім полі.

Вечерниці, під проводом всім нам знаного гр. І. Атаманця випали вдійсності гарно. Орхестра під проводом панни Стефанії Андрусевич, приграючи до Вечерниць теж вивязалася знаменито із свого завдання. Дай Боже, щоби ми більше мали таких здібних дівчат як панна Стефанія.

Як я пізніше довідався, то за успіх цієї драми заслуговують собі на признання: Режісер П. Провальний, диріґент хору І. Атаманець, піяністка хору панна С. Андрусевич. — Честь українцям з Дітройту і околиці, що так численно явилися на заклик тої горстки неумучених завзятих „каменярів" співаків. Вісімнайцять років диріґент І. Атаманець веде своїх улюблених співаків і співачок до щораз більших успіхів, поставивши хор „Думка" на високий щабель технічний і музичний. Ось цей славний хор „Думка" промовив до сердець визначних американських діячів, де не міг би був цього зробити найкращий український політик. — Міліони людей прислухувалося йому, як він співав на Фордовій недільній програмі. Тепер Укр. Національний Хор „Думка" бажає собі, щоби його чули грядучі покоління, що прийдуть по нас. А щоби вони чули, то мусять бути рекорди. А щоби були рекорди, на це треба гроша.

Українці і українки!

„Хор „Думка" не жадав жадного винагородження, виступаючи на українських національних святах. Доперва сьогодні він відзивається до українських орґанізацій, щоби вони пішли йому назустріч із фінансовою допомогою, щоби ця важна праця увінчалася повним успіхом. Даймо жертву щиро, як зробила уже орґанізація Укр. Амер. Центра при Карпентер, а тоді будемо мали нагоду слухати рекордів Укр. Нац. Хору „Думка" ще цього року.

К. Сенко.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

о. Г. П. — Нам також видавалось, що це Сміла на Київщині, про яку згадує Шевченко, та те місце, про яке пишете, що воно поблизу цього, де Ви родились. Ми подали так, як подано в комунікаті Офісу Воєнних Інформацій, де, можливо, перекладає ці бюлетини людина, що вийшла з російської школи, або добре необізнана з українськими назвами. І тому зробила з російської „Смела" — Смелу. Але може є і яка „Смела", хоч це дуже неправдоподібне. Дякуємо за заввагу.

о. В. Г. — Дякуємо за замовлення. Ваші завваги слушні, та тепер біда з папером. Тому обмежуємось до оголошень книжок у „Свободі" й „Юкрейнієн Віклі".

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 29. січня 1944 р. помер у 53. році життя
ОЛЕКСА НАКОНЕЧНИЙ,
член Бр. св. Василія, від 185 У. Н. Союзу в Мейфілд, Па.
Полишив у смутку жену Марію. двох синів і три дочки.
В. Й. П.! М. Р., секр.

Дня 10. лютого 1944 року помер у 59. році життя
ГРИГОРІЙ МАЛЕЦЬКИЙ,
член Бр. Сош. св. Духа, від. 295 У. Н. Союзу в Акрон, О.
Покійний походив з села Стрільбичі, пов. Старий Самбір. Вступив до У. Н. Союзу в травні 1923 р. Полишив у смутку жену Марію і чотири сини: Йосифа, Івана, Романа і Володимира; три з них служать Вуйкови Семови.
Похорон відбувся 14. лютого з погребового заведення на цвинтар св. Хреста. — В. Й. П.!
В. Пулк, секр.

Дня 21. лютого 1944 року помер у 64. році життя
АНДРІЙ БРАНДИБУРА,
член Тов. Січ, від. 136 У. Н. Союзу в Карнеґі, Па.
Походив з села Рікшиці, повіт Перемишль. До У. Н. Союзу вступив у 1905 році до від. 55 в Карнеґі, Па. Покійний зіставив у смутку жену Анну. Похорон відбувся 24. лютого при участи родини і знайомих. — В. Й. П.!
В. Копко, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 935. Рейд у джунґлях.

"COME WITH ME", TARZAN TOLD SLIM, "WE SHALL GET SOME NAZI UNIFORMS, AND TEACH THE LIONS TO RECOGNIZE THEM."

„Ходи зо мною", сказав Тарзан до Слима, „а ми роздобудемо кілька націстичних уніформів".

935

SLIM WENT HAPPILY, PROUD TO BE CHOSEN BY THE MIGHTY TARZAN FOR THIS DANGEROUS RAID

Слим радо пішов з ним, гордий брати участь у небезпечнім рейді Тарзана.

"SAY, CUT ME A PIECE OF THIS VINE," THE AMERICAN CALLED. "I MAY HAVE TO USE A CERTAIN COMMANDO TRICK I LEARNED."

„Гей, дай мені витяти собі ужевку", казав Слим; „я міг би вжити якусь з тих штучок, що я навчився як командо".

MEANWHILE, THE NAZIS WERE QUARTERED IN THE FOREST, AWAITING FRESH SUPPLIES BEFORE RENEWING THEIR ATTACK ON TARZAN.

Тимчасом націсти закватирувалися в лісі й ждали нових посилень.